

การยึดทรัพย์สิน ในมุมมองของพันธกรณีระหว่างประเทศ*

โดย ปรินชา เกลิมวณิชย์

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน คอลัมน์กระแสทรรศน์

วันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑๐๕๓๖

หลักกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคล หรือสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินนั้นมีบทบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ขององค์การสหประชาชาติข้อ ๑๗ ที่ว่า "บุคคล มีสิทธิเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่นการยึด ทรัพย์สินของบุคคลใด โดยพลการจะกระทำ มิได้" ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้ การรับรองและคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ของบุคคลหรือสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้ อย่างชัดเจน ถือเป็นหลักที่ได้รับการยอมรับ มานาน โดยเฉพาะสังหาริมทรัพย์แล้ว ย่อมไม่ อาจเกิดการพาณิชย์และการค้าระหว่างกันได้ กล่าวคือหากบุคคลหรือปัจเจกบุคคลไม่อาจถือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยเฉพาะสังหาริมทรัพย์ ได้แล้ว การซื้อขาย การเช่าทรัพย์สิน การเช่าซื้อ หรือการค้า การพาณิชย์ต่าง ๆ ก็มีไม่ได้ ธนาคาร การกู้ยืมเงิน และการลงทุน ก็เกิดขึ้น ไม่ได้เช่นกัน* หากไม่มีการรับรองหรือให้ หลักประกันและคุ้มครองหลักกรรมสิทธิ์ของ บุคคลหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลแล้ว นอกจากไม่อาจเกิดการพาณิชย์และการค้าใน ประเทศแล้ว ยิ่งไม่ต้องกล่าวถึงการค้าและการ

ลงทุนระหว่างประเทศ เพราะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ หลักกรรมสิทธิ์ของบุคคลหรือสิทธิในทรัพย์สิน ของบุคคล จึงเป็นรากฐานของการพาณิชย์และ การค้าของโลกปัจจุบันอย่างหนึ่ง หรืออาจ กล่าวได้ว่า การพาณิชย์และการค้าในปัจจุบัน เกิดขึ้นมาจากการยอมรับในหลักกรรมสิทธิ์ของ บุคคลหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลนั่นเอง

หลักฐานประการสำคัญของการ ยอมรับหลักกรรมสิทธิ์ของบุคคลหรือสิทธิ ในทรัพย์สินของบุคคลเกิดขึ้นในช่วงการเกิด การพาณิชย์และการค้าที่ขยายต่อมาเป็น การพาณิชย์และการค้าระหว่างประเทศ (Mercantilism) พร้อมกับการเกิดขึ้นของพ่อค้า หรือชนชั้นกลาง เสรีชนอันเป็นชนชั้นใหม่ และ เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมต่อมารวมทั้งความ เจริญทางด้านศิลปวิทยาการ (Renaissance) ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่งจะเกิดพร้อมการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย อันได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจ ประจักษ์พยาน สำคัญในเรื่องการเกิดหลักกรรมสิทธิ์ในรูปแบบ ใหม่ อันพัฒนามาเป็นรูปแบบอย่างปัจจุบัน ได้แก่ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิ พลเมือง พุทธศักราช ๒๓๓๒ (ค.ศ. ๑๗๘๙) ของประเทศฝรั่งเศส ข้อ ๑๗ ที่ว่า "สิทธิใน

* นางสาวจุฬารัตน์ ยะปะนัน นิติกร กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย รวบรวม.

ทรัพย์สินย่อมศักดิ์สิทธิ์ และล่วงละเมิดมิได้ ห้ามมิให้ตัดสิทธินี้ของบุคคล เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์โดยแจ้งชัด อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมก่อน" ซึ่งปฏิญญาดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศฝรั่งเศสยืนยันในหลักการดังกล่าว หรือในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๔ พุทธศักราช ๒๓๓๔ (ค.ศ. ๑๗๙๑) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็บัญญัติว่า "สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความมั่นคงในตัวเอง เคหสถาน เอกชน และสิ่งของ อันมีอาจค้นและยึดโดยปราศจากเหตุอันสมควร" เป็นต้น

ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติไม่ได้มีบทบัญญัติรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของบุคคลหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล แตกต่างกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติอาจเป็นเพราะในช่วงที่ร่างกติการะหว่างประเทศดังกล่าว มีประเทศที่ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ หรือสังคมนิยมกลุ่มหนึ่ง ที่ไม่ยอมรับหลักการสิทธิของบุคคล หรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยเฉพาะกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ผลที่จะได้ตามมาคือ การติดต่อค้าขายกับประเทศในกลุ่มนี้ จึงไม่ใช่เป็นการค้าระหว่างเอกชนกับเอกชน แต่เป็นเรื่องระหว่างรัฐกับรัฐ หรือรัฐกับเอกชนต่างประเทศ และไม่มี การลงทุนโดยเอกชน ไม่มีระบบธนาคารในประเทศเหล่านี้ กติการะหว่างประเทศดังกล่าว จึงเป็นการร่างเพื่อให้ยอมรับกันในประเทศเหล่านี้ด้วย จึงต้องไม่มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองหรือคุ้มครองกรรมสิทธิ์ของบุคคลหรือ

สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล อย่างไรก็ตามเมื่อกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยมเหล่านี้ถึงกาลล่มสลายไป ประเทศเหล่านี้ประสงค์จะทำการค้าหรือให้เกิดการค้าขายระหว่างเอกชนด้วยกัน เกิดระบบธนาคารที่แท้จริง เกิดการลงทุนโดยเอกชน เกิดตลาดหุ้น และเกิดระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดได้ ประเทศเหล่านี้ก็ต้องยอมรับโดยให้หลักประกันและคุ้มครองกรรมสิทธิ์ของบุคคลหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลโดยเฉพาะในสังหาริมทรัพย์ที่เป็นรากฐานหรือพื้นฐานทางระบบเศรษฐกิจหรือการพาณิชย์และการค้ำนั้นเสียก่อนในแง่หลักประกันจากรัฐ รัฐจะต้องไม่ยึดทรัพย์สินของเอกชนไปเป็นของรัฐโดยพลการ หรือปราศจากเหตุอันจะอ้างได้โดยชอบ ไม่ว่าจะเป็นการออกเป็นกฎหมายหรือใช้อำนาจบริหารหรือให้ศาลยึดทรัพย์สินเหล่านี้ โดยไม่ใช่เหตุเกี่ยวกับการใช้สิทธิของบุคคลนั้นเป็นไปโดยไม่ชอบ หรือไม่ใช่เหตุจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของรัฐและในกรณีเป็นไปโดยมีเหตุจำเป็นเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของรัฐที่เป็นเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะต้องมีการชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมก่อนด้วย ดังนั้นกรณีจะเห็นประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์เดิม จะเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) จึงเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งว่า จะต้องใช้ระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดอันหมายถึงต้องมีการยอมรับให้หลักประกันและให้ความคุ้มครองหลักกรรมสิทธิ์ของบุคคล หรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นรากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งอาจจะ

ต้องชดใช้ค่าทดแทนหรือคืนทรัพย์สินของ
ต่างประเทศที่เคยยึดไว้ในระหว่างการปกครอง
ในระบบคอมมิวนิสต์นี้ด้วย

ในยุคปัจจุบันจึงถือได้ว่า หลัก
กรรมสิทธิ์ของบุคคล หรือสิทธิในทรัพย์สินของ
บุคคลโดยเฉพาะสังหาริมทรัพย์ เป็นหลักสากล
หรือมาตรฐานที่ประเทศทั่วโลกต้องยอมรับ
ให้หลักประกันและให้การคุ้มครองแก่ประชาชน
ของตนและประชาชนทั่วโลก ประเทศไทยหรือ
ประเทศใดหรือรัฐใดก็ตาม จะใช้อำนาจออก
กฎหมายหรือใช้อำนาจบริหารหรือให้ศาลมี
คำสั่งยึดทรัพย์สินของบุคคลหรือให้ทรัพย์สิน
ของบุคคลตกเป็นของรัฐได้ตามอำเภอใจ หรือ
โดยพลการ หรือโดยอ้างเหตุผลที่ไม่เป็นไปตาม
หลักสากลหรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับกัน
ในทางสากลหาได้ไม่ เพราะหลักการนี้เป็น
รากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจและ
การค้าในปัจจุบัน หากเป็นเช่นนี้ย่อมส่งผล
เสียหายอย่างร้ายแรงและยากที่จะเยียวยาใน
ภายหลังแก่ประเทศหรือรัฐนั้น ความเสียหายยัง
อาจจะกว้างขวางเกินกว่าจะคาดเดาและนึกถึง
ก็ได้ จึงเป็นสิ่งที่พึงระมัดระวังและต้องรอบคอบ
ถ่วงถี่ในการจะดำเนินการที่จะมีผลกระทบต่อ
หลักกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล
เพราะมิฉะนั้นจะมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปถึง
ระบบการพาณิชย์และการค้า และหลักสิทธิ
มนุษยชนอื่นด้วย

กรณีกฎหมายของรัฐ